

ЮРИДИЧНА АРГУМЕНТАЦІЯ РІШЕНЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ ТА КОНСТРУЮВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ

САВЧИН МИХАЙЛО,
доктор юридичних наук, професор,
Ужгородський національний університет
michaelsavchyn7@gmail.com
радник Голови Конституційного Суду України (2008-2010)

Попередні зауваги: між ориджиналізмом та сутністю права

- Виявлення волі законодавця та застосування інструменту *Travaux Préparatoires*;
- Чи можна зводити дискусію між прибічниками ориджиналістів (зокрема, *Travaux Préparatoires*) та доктрини «живого» права;
- Роль штучного інтелекту у здійсненні правосуддя та складні техніки балансування як засобу юридичної аргументації;

Основні системи/підходи в аргументації рішень

- логічні прийоми юридичної аргументації із застосуванням штучного інтелекту,
- поєднання залежних і незалежних від законів прийомів аргументації (підхід Тулміна),
- юридичної аргументації через прийоми риторики Перельмана,
- комунікативна раціоналізація Габермаса,
- рівні юридичної аргументації МакКорміка,
- правила раціональної аргументації Алексі,
- синтетичний підхід у переконливості аргументації Аарно,
- перетворення аргументації за критеріями раціональності Печеніка,
- прагматично-діалектичний підхід Еємерена і Гроотендорста

Основні доктрини тлумачення

A historical painting depicting a group of men in medieval attire, likely a council or a court session. They are seated around a large, round table covered with a white cloth. The men are wearing various styles of robes and hennins. The scene is set in a room with a red wall and a dark doorway in the background. The overall tone is warm and historical.

- концепція інтерпретивізму,
- нейтральних засад тлумачення,
- з'ясування волі законодавця (*original understanding, originalism*),
- винесення судових рішень згідно з доктриною *stare decisis*,
- доктрина розвитку конституційного права,
- концепція зважування (*balancing*).

Приклад конструювання соціальних прав – Європейська соціальна хартія

- Структура соціального захисту конкретного права;
- Основні позитивні обов'язки держави у його забезпеченні та
- Винятки із гарантій, які дають можливість державі не виконувати певні позитивні обов'язки, не посягаючи на сутнісний зміст конкретного соціального права.

Основні елементи аргументації захисту соціальних прав – 1

- основоположне конституційне рішення (ст. 3.1 та ст. 3.2(3)) стосується поваги людської гідності та суб'єктивного публічного права :
  - *...гідність [людини]... визна[є]ться в Україні найвищою... цінністю.*
  - *<...> Утвердження і забезпечення прав людини є головним обов'язком держави.*
- Конституція не містить прогалин в силу застереження про невідчужуваний і невичерпний характер прав людини (статті 21 та 22).

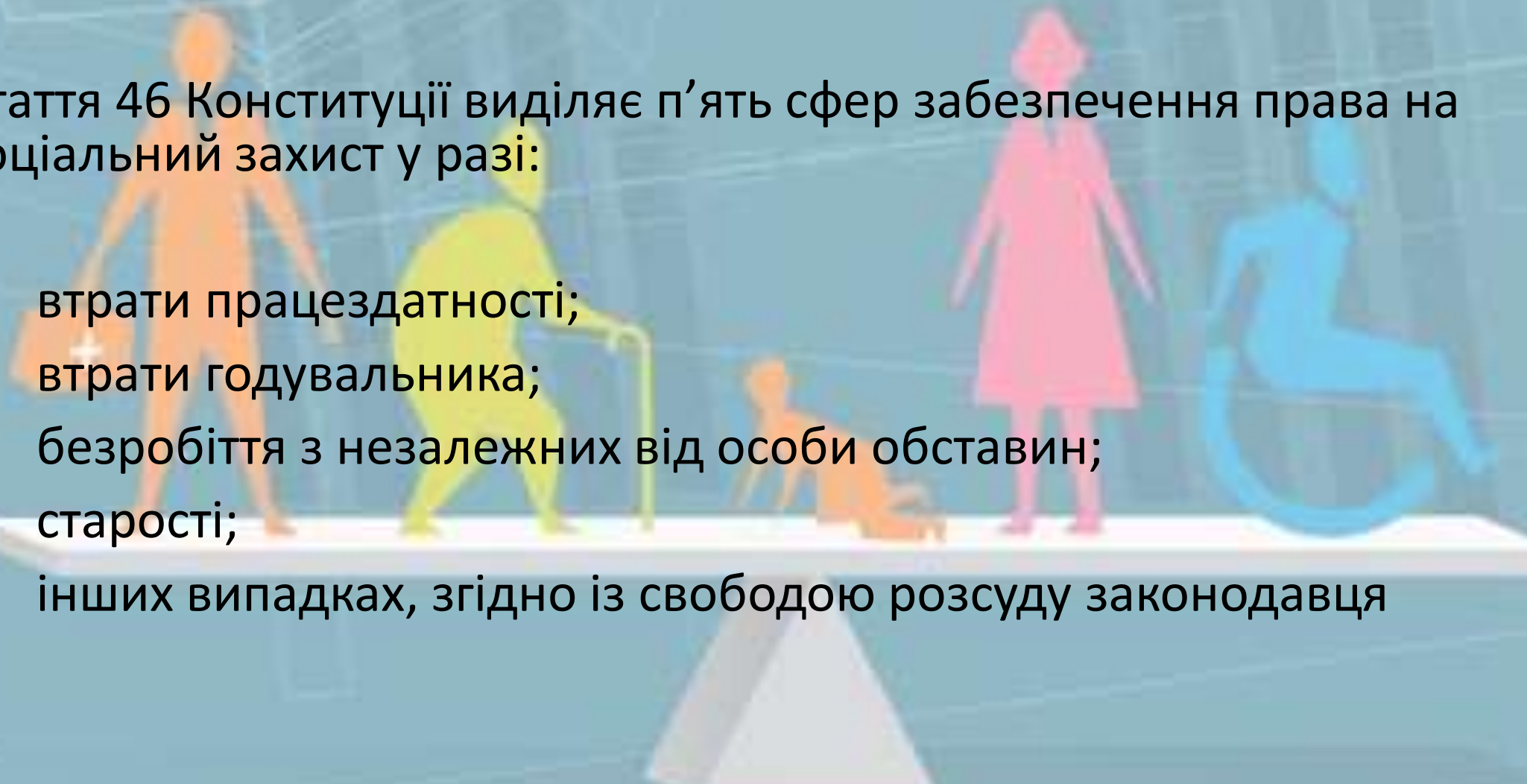
Основні елементи аргументації захисту соціальних прав – 2

- Обмеження у здійсненні певних прав держава не може довільно запроваджувати і такі не можуть посягати на сутнісний зміст права (ст. 21(2)):
  - <...> Права і свободи людини є невідчужуваними...
- Обов'язок захисту державою певного права зумовлений не остільки її конституційним закріпленням (конституційний «каталог» яких є відкритим), наскільки певним обсягом негативних і позитивних обов'язків держави, які впливають із сутнісного змісту права

Горизонтальна структура права на соціальний захист

Стаття 46 Конституції виділяє п'ять сфер забезпечення права на соціальний захист у разі:

- 1) втрати працездатності;
- 2) втрати годувальника;
- 3) безробіття з незалежних від особи обставин;
- 4) старості;
- 5) інших випадках, згідно із свободою розсуду законодавця

Вертикальна структура права на соціальний захист

Здійснення державою позитивних обов'язків, тобто комплексу наступних заходів:

- 1) повнота (інтенсивність) законодавчого регулювання відповідної соціальної допомоги чи виду соціального захисту;
- 2) система соціального страхування, яка має диференціюватися у залежності від виду соціального захисту, яка має бути підконтрольна і підзвітна;
- 3) діяльність публічних і приватних установ, які надають соціальні допомоги та соціальні послуги;
- 4) адресний характер соціальної допомоги і соціальних послуг

Стандарти секвестру видатків на соціальні допомоги та соціальні послуги

- Ініціюванням урядом парламентського слухання з метою отримання відповідної резолюції;
- Уряд розробляє і вносить законопроект про секвестр на розгляд парламенту відповідно до цієї резолюції;
- законопроект про секвестр на соціальні видатки не може посягати на сутнісний зміст права на соціальну допомогу, людську гідність;
- секвестр соціальних видатків має носити тимчасовий характер і відповідати стандартам демократичної підзвітності і підконтрольності уряду;

Потенційні наслідки рішення Конституційного Суду № 10-р/2020

...обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина є можливим у випадках, визначених Конституцією України. Таке обмеження може встановлюватися виключно законом – актом, ухваленим Верховною Радою України як єдиним органом законодавчої влади в Україні. Встановлення такого обмеження підзаконним актом суперечить статтям 1, 3, 6, 8, 19, 64 Конституції України.

...є підстави для закриття конституційного провадження у цій справі в частині ...конституційності положень підпунктів 5, 6, 7, 14 пункту 3, абзацу шостого пункту 6 Постанови № 392, пунктів 10, 17 Порядку... – втрата чинності актом.

Стаття 8.2 Закону про Конституційний Суд

2. З метою захисту та відновлення прав особи Суд розглядає питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) акта (його окремих положень), який втратив чинність, але продовжує застосовуватись до правовідносин, що виникли під час його чинності.

Дякую за увагу!

